VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

6.11.2024

Tulevaisuusvaliokunnan kokous 6.11.2024

Valtioneuvoston kanslian lausunto
Valtioneuvoston kanslia, strategiaosasto, kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristö
Johtava asiantuntija Taru Savolainen

Lausuntopyyntö:
Asia: O 9/2023 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2023 – 2027
Teema: Agenda 2030 -selonteon esittely
Kysymys: Mikä on selonteon funktio ja mikä on tulevaisuusvaliokunnan lausunnon rooli suhteessa selontekoon?

Taustaa

YK:n globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitetta ovat ohjanneet Suomen ja muiden YK:n jäsenmaiden kestävän kehityksen työtä vuodesta 2016 lähtien. Agenda2030 on jatkoa YK:n vuosituhattavoitteille (Millenium Development Goals), jotka toimivat sitä edeltäneenä kansainvälisenä kestävän kehityksen tavoitekehikkona vuosina 2000-2015.

Agenda2030:n toimeenpano on ajallisesti yli puolivälissä, mutta YK:n pääsihteerin toukokuussa 2024 julkaiseman raportin mukaan maailmanlaajuisesti tarkastellen vain noin 17 prosentissa tavoitteista ollaan suotuisalla kehitysuralla. Noin puolessa tavoitteista ollaan vaihtelevissa määrin jäljessä niiden vuoteen 2030 mennessä saavuttamiseen vaadittavasta kehityksestä ja 17 prosentissa tavoitteista ollaan taannuttu vertailuvuotta 2015 heikommalle tasolle.[1]

Suomi arvioitiin vuonna 2024 neljännen kerran peräkkäin kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanossa parhaiten onnistuneeksi maaksi YK:n vuosittain tekemässä SDG Index -maavertailussa. Suomelle tunnistettuja haasteita ovat muun muassa ekologinen kestävyys, kulutuksemme ja tuotantomme muissa maissa aiheuttamat kielteiset oheisvaikutukset, kuten erilaiset ympäristöpäästöt ja metsäkato, sekä Suomen tuki kestävän kehityksen edistämisessä globaalisti, etenkin laskeva kehitysyhteistyön rahoitus.[2]

YK:n jäsenmaiden Agenda2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa seurataan globaalitasolla vuosittain New Yorkissa järjestettävässä YK:n kestävän kehityksen korkean tason seurantakokouksessa (High-level Political Forum, HLPF). Kokouksissa jäsenmaat raportoivat tavoitteiden toimeenpanon tilasta vapaaehtoisilla katsauksilla (voluntary national review, VNR) noin neljän vuoden välein. Suomi on raportointivuorossa seuraavan kerran heinäkuussa 2025. Raporttia valmistellaan VNK:n koordinoimana.

Valtioneuvoston Agenda2030 -selonteon rooli Suomen kestävän kehityksen työn ohjauksessa

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta kerran hallituskaudessa Agenda2030:n hyväksymisestä lähtien. Aiemmat selonteot on an-

[1] https://hlpf.un.org/sites/default/files/2024-06/SG-SDG-Progress-Report-2024_05062024.pdf
[2] https://sdgtransformationcenter.org/reports/sustainable-development-report-2024

nettu vuosina 2017 ja 2020. Selonteoissa kuvataan kestävän kehityksen nykytilaa Suomessa, kunkin hallituksen keskeisiä toimia Agenda2030:n toimeenpanemiseksi kansallisesti ja osana kansainvälistä yhteistyötä sekä toimeenpanon organisointi ja seuranta. Selonteko on keskeinen työkalu kestävää kehitystä koskevassa vuoropuhelussa eduskunnan kanssa, kansainvälisten raporttien valmistelussa sekä kotimaisille ja kansainvälisille sidosryhmille viestimisessä Suomen kestävän kehityksen työstä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen selonteko kokoaa yhteen hallitusohjelmaan sekä hallituksen muihin relevantteihin selontekoihin ja strategioihin kirjatut toimet Agenda2030:n toimeenpanemiseksi. Sen valmisteluaikataulu sovitettiin yhteen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon valmistelun kanssa siten, että em. selonteot annettiin eduskunnalle ensin. Agenda2030 -selonteon laadinnasta on vastannut valtioneuvoston kanslia yhdessä kaikki ministeriöt kattavan valtionhallinnon kestävän kehityksen koordinaatioverkoston kanssa.

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan Agenda2030 -selontekoa koskeva mietintö kannanottoineen tukee keskeisesti Suomen Agenda2030-toimeenpanotyötä, ja toimii tärkeänä eduskunnan ja hallituksen välisen vuoropuhelun ja seurannan välineenä kestävän kehityksen kysymyksissä. Tulevaisuusvaliokunnan Agenda2030 -selonteon käsittelyn yhteydessä laatimien ponsien toteutumista seurataan vuosittain hallituksen vuosikertomuksen valmistelun (HVK) yhteydessä. Ministeriöt raportoivat kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta HVK:n liitteinä olevissa tuloksellisuuden kuvauksissaan. Agenda2030 -selontekoa koskeva mietintö on myös yksi mahdollisuus kontribuoida parhaillaan valmisteilla olevaan, YK:lle heinäkuussa 2025 esiteltävään kestävän kehityksen maaraporttiin.

Kestävän kehityksen kysymysten vastuuvaliokuntana tulevaisuusvaliokunnalla on laajemminkin merkittävä rooli vuoropuhelussa ja yhteistyössä kestävyyskysymyksistä hallituksen ja sidosryhmien, kuten kestävän kehityksen toimikunnan ja sen jäsenistön, kanssa. Käytännön esimerkki valiokunnan ja kestävän kehityksen toimikunnan yhteistyöstä on useana vuonna yhteisjärjestetty Kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus -seminaari.